9.ULUSLARARASI
SOSYAL BEŞERİ VE EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ

9th INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES - HUMANITIES AND EDUCATION

22-23 ŞUBAT 2021
22-23 FEBRUARY 2021

www.sosyalbeseriveegitimbilimlerikonferansi.org

GÜVEN PLUS GRUP A.Ş.

Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN
Kongre Başkanı

Değerli bilim insanları,

22/23 ŞUBAT 2021 tarihlerinde UZAKTAN ERİŞİM sistemi ile birincisini İstanbul merkezli düzenlemiş olduğumuz 9.ULUSLARARASI SOSYAL BEŞERİ VE EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ'ne gösterilen ilgi ve katkılardan dolayı yürekten teşekkür ediyoruz.

Kongremizde birbirinden değerli çok sayıda bilim insanı aktif olarak görev almış ve sizlerle bir arada olmamızı sağlamıştır. Kongremize Türkiye başta olmak üzere farklı dünya ülkelerinden davetli konuşmacı olarak katılan; Prof. Dr. Ayhan AYTAÇ (Türkiye), Prof. Dr. Gülsen DEMİR (Türkiye), Prof. Dr. Hayrettin GÜMÜŞDAĞ (Türkiye), Prof. Dr. Zdzislaw POLKOWSKI (Yunanistan), Prof. Dr. Harikrishnan GOPAKUMAR (Hindistan), Prof. Dr. Mohammad HASAN (Malezya), Doç. Dr. Ali Serdar YÜCEL (Türkiye), Doç. Dr. Michael KUYUCU (Türkiye), Doç. Dr. Sivasankaran SUBBURAYAN (Suudi Arabistan), Doç. Dr. Nawaz LODHI (Pakistan), Dr. Öğr. Üyesi Rommel TABULA (Tayland), Dr. Öğr. Üyesi Senai YALÇINKAYA (Türkiye), Dr. Öğr. Üyesi Ajay B. GADICHA (Hindistan) ve Dr. Khalida NASEEM (Pakistan) olmak üzere tüm davetli konuşmacılarımıza teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Kongremizin başlangıç aşamasından kapanışına kadar bizleri yalnız bırakmayan ve her türlü teknik anlamda yanımızda olan ORP Danışmanlık'a, bilimsel anlamda desteğini esirgemeyen bilim kurulumuza ve düzenleme kurulu üyelerimize yürekten teşekkürlerimizi bir borç biliyoruz. Kendilerine gelecek hayatta da aynı başarılarının devamını temenni ediyoruz.

Kongremize toplam 32 farklı dünya ülkesinden 428 bilim insanı 150 sözel bildiri ile katılmıştır. Ayrıca Türkiye'den 276 bilim insanı da 143 sözel 1 poster bildiri toplam 144 adet bildiri ile katılım gerçekleştirmiştir. Kongremize gelen toplam yerli ve yabancı sözel bildiri sayısı 821 adettir. Ancak uzaktan erişim nedeni ve düzenleme kurulu kararı ile gelen bildirilerin sadece 294 adeti kabul edilerek programa dahil edilmiştir. Kongremizde sözel/poster olarak sunulan 294 adet bildiri özetlerine ve bazı tam metinlere Kongre Bildirileri kitabında yer verilmiştir.

Kongremizin aktif olarak bildiri kabul ettiği süreç içerisinde 35 farklı dünya ülkesinden bilim insanlarına da kongremize yönelik bilgiler gönderilmiştir. Bu çağrılarımıza yönelik olarak 31 farklı ülkeden sunum yapan ve dinleyici olarak katılımlar söz konusu olmuştur. Dış ülke katılımcılarına da destekleri ve bizlerle birlikte oldukları için teşekkür ediyoruz. Yine farklı dünya ülkelerinden olup, Türkiye'de

akademik faaliyetlerini gerçekleştiren bilim insanlarının çalışmalarına da kongremizde yer verilmiştir. Kendilerine ürettikleri ve bizlerle paylaştıkları çalışmalarından dolayı da ayrıca teşekkür ediyoruz.

Her yıl düzenli olarak gerçekleştirdiğimiz kongremizin onuncu buluşmasını 2021 yılı Eylül ayı içerisinde yine uzaktan katılım ile düzenleyeceğiz. Kongremizde birbiriyle iç içe olan farklı disiplinlerin buluşması ve bu buluşma ile multidisipliner anlayış çerçevesinde bir birliktelik yaratılması planlanmıştır. Katılımcılarımızın organizasyona, davetli konuşmacılara ve genel anlamda sunulan bildirilerin niteliğine ve başarılı bir kongre düzenlediğimize ilişkin geri bildirimleri bizleri fazlasıyla mutlu etmiştir.

Farklı olsa da aynı düşünce ile birbirine bağlı olan disiplinlerin bir araya gelerek yeni yeni projeler üretmesine katkı sağlamış olmak da ayrıca bizleri gururlandırmıştır. Kongremize yaklaşık iki ay kala kamu ve özel sektör temsilcileri ile devlet yöneticilerimize yönelik davetlerimize de karşılık bulduk. Bu vesile ile devlet büyüklerimizin göndermiş olduğu mesajlar ve mesaj içerikleri, ilerleyen süreçlerde daha verimli çalışmalar yapmamız konusunda da teşvik edici olmuştur. Umut ediyoruz ki gelecek zaman içerisinde başta ülkemiz olmak üzere, birçok dünya ülkesinden bilim insanını bir araya toplamayı, ortak projeler ve ürünler ile birlikte çalışmayı başaracağız.

Değerli bilim insanları sevgili dostlar; kongremize göstermiş olduğunuz ilgi, destek ve katkılardan dolayı tüm organizasyon içerisinde yer alan çalışma arkadaşlarımızı yürekten tebrik ediyor teşekkürlerimizi sunuyoruz. Bir sonraki kongremizde görüşmek üzere hepinize sağlık, mutluluk, huzur ve güzel günler diliyoruz. ***Kongremiz 2019 yılı akademik teşvik kriterleri kapsamında olup, 17/01/2020 tarihli ve 31011 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 16/1/2020 tarihli ve 2043 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı Uyarınca ilgili yayınlanan yönetmelik kapsamında değerlendirilmektedir.*** Katılımcı sayısının %51 ve üzeri yabancı katılımcıdan oluşup, ayrıca 7 farklı dünya ülkesinden davetli konuşmacıya sahiptir. Toplam bildirilerin %51'den fazlası yabancı ülke katılımcılarına aittir.

Saygılarımızla……

DİJİTAL ÖYKÜLEME YÖNTEMİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİSİNE ETKİSİ: BİR KAPSAM BELİRLEME ÇALIŞMASI

İpek ÖNAL[1], Yavuz ERİŞEN[2]

[1]Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Antalya / Türkiye
[2]Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul / Türkiye

Öz: Bu çalışmanın amacı, eğitimde dijital öykü kullanımının eleştirel düşünme becerisine etkisini mevcut alan yazına dayalı olarak incelemektir. Ulusal ve uluslararası çalışmaların bütüncül bir şekilde değerlendirildiği bu inceleme, kapsam belirleme deseninde tasarlanmıştır. Araştırma soruları ve belirlenen ölçütler doğrultusunda Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi, ProQuest, ERIC, ULAKBIM veri tabanları ve Google Akademik arama motoru kullanılarak yapılan elektronik tarama sonucunda 2012-2020 yılları arasında yayınlanan 9 makale ve 1 yüksek lisans tezine ulaşılmıştır. İnceleme kapsamına alınan çalışmalar; yazar, yayım yılı, yeri, türü, uygulanan desen, örneklem, veri toplama aracı, uygulanan eğitimlerin özellikleri ve sonuç kategorileri altında sınıflandırılmıştır. Sonrasında incelenen çalışmalarda uygulanan dijital öykü temelli eğitimlerin özellikleri de detaylı olarak ele alınmış ve bunlara ilişkin bulgular betimsel ve istatistiksel olarak sunulmuştur. Elde edilen bulgulara göre, eğitimde dijital öykü kullanımının eleştirel düşünmeye etkisini inceleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Türkiye, Tayvan, Endonezya, Çin, Mısır ve ABD'de yayınlandığı belirlenen çalışmalar; genellikle deneysel desen ile üniversite düzeyindeki katılımcılar üzerinde yapılmıştır. Dijital öykülemeye ilişkin eğitimlerin en az 4 hafta ve en çok 22 hafta sürdüğü ve çoğunlukla yüz yüze eğitim şeklinde düzenlendiği belirlenmiştir. Çalışmaların çoğunluğunda araştırma katılımcılarının kendi dijital öykülerini hazırlaması sağlanırken, diğer çalışmalarda katılımcılara hazır dijital öykülerin sunulduğu öğretim etkinlikleri uygulanmıştır. Dijital öykülerin; öğrencilerin eleştirel düşünme eğilim ve becerilerini geliştirmek için etkili bir araç olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Öyküleme, Eleştirel Düşünme, Kapsam Belirleme

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Teknolojinin öğrenme ortamlarına entegrasyonu yeni bir olgu olmasa da, teknolojideki yüksek gelişme hızı internet, bilgi ve iletişim teknolojileri ve dijital teknolojiler açısından yenilikler doğurmaktadır. Teknolojideki bu yenilikler insanlığın düşünme ve öğrenme biçimlerini değiştirmekle birlikte eğitim uygulamalarını da geliştirmiş ve çeşitlendirmiştir. Dünya çapında bir trend haline gelen eğitimin dijitalleşmesi sürecinde; dijital açıdan zengin öğrenme ortamları ve pedagojik açıdan etkili öğrenme deneyimlerine olan talebin artacağı da öngörülmektedir (Alexander vd., 2019: 15). Prensky (2001), dijital yerliler olarak adlandırdığı günümüz öğrenenlerinin teknolojiyi hayatın merkezine aldığı ve önceki nesillerden çok farklı bilişsel beceriler bütününe sahip olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle öğrenme deneyimlerinin, günümüz öğrenenlerin ihtiyaçlarına cevap verecek bir dijital bakış açısıyla tasarlanması gerekmektedir. Teknolojinin öğrenme ve öğretme süreçleriyle bütünleştirilmesinin yeni yollarından biri de dijital öykü anlatımıdır. Multimedya öğeleri kullanılarak geleneksel öykü ve öykü anlatımının yapılandırıldığı (Wang & Zhan, 2010) dijital öyküleme; metin, ses, görsel ve video gibi öğelerin birleştirilmesiyle dijital ortamda öykülerin oluşturulması ve sunulması anlamına gelmektedir (Chung, 2007).

Öykünün hedef kitleye dijital bir ortamda aktarılmasının daha kalıcı etkiler bırakacağı düşüncesiyle dijital öyküleme, öğrenme ortamlarında kullanılan etkili bir eğitim teknolojisi olarak nitelendirilmektedir. Sınıf

ortamında öğrencilerle dijital öykülemeye dayalı gerçekleştirilen araştırmalarda; dijital öykülerin akademik başarı ve kalıcı öğrenmeyi arttırdığı (Karakoyun, 2014; Torun, 2016; Büyükcengiz, 2017); öğrencilerin derse yönelik tutumlarını olumlu etkilediği (Karataş, 2019; Torun, 2016; Mangal, 2020) ve öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirdiği (Karademir, 2020; Ünlü, 2018) ortaya konmuştur. Dijital öyküleme; öğrencilerin okuryazarlık yeterliklerini geliştirmesi, akademik başarıyı ve derse karşı tutumu arttırması, dersi ilgi çekici kılmasının yanı sıra soyut-üst düzey düşünme becerilerinin kazandırılması ve geliştirilmesinde etkili bir yöntem olarak (Şeker Sezginsoy, 2016: 26) tanımlanmaktadır.

Düşüncede değişime neden olan kasıtlı ve amaca yönelik duyuşsal ve bilişsel bir eylem olarak eleştirel düşünme; 21. Yüzyılın eğitim ve iş hayatında başarılı olmak için tanımlanan yetkinlikler arasında sıklıkla tekrar etmektedir (Ekici vd., 2017). Eğitim niteliği söz konusu olduğunda önkoşul becerilerden (Cevizci, 2010) biri olarak adlandırılan eleştirel düşünmenin kazanılması günümüzde her zamankinden daha önemli görülmektedir (Halpern, 2014). Bireylerin kendi kendine geliştirmesi güç bir beceri (Korkmaz, 2009) olarak eleştirel düşünmenin eğitim programlarının bir parçası olması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Norris, 1985: 40). Bu ihtiyaçla ilişkili olarak Uluslararası Öğretmen Anketi TALIS raporunda öğretmenlerin öğrencilerde eleştirel düşünme becerisini geliştirecek etkinlikleri uygulamaları temel bir öğretmen yeterliği olarak tanımlanmaktadır (Türk Eğitim Derneği Düşünce Kuruluşu [TEDMEM], 2018: 14). Aynı şekilde Türkiye'nin 2019-2023 dönemi Onbirinci Kalkınma Planı (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019: 7) ve Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018: 14) incelendiğinde; öğrencilere eleştirel düşünme becerisi kazandırılmasının ulusal eğitimin amaçları arasında öne çıktığı görülmektedir.

Günümüzde eğitimde dijitalleşmenin doğal bir süreç halini alması, aynı zamanda aktif düşünme ve sorgulamanın desteklendiği bir anlayışa geçilmesi; düşünme eğitiminin odağında dijitalleşmenin gittikçe önem kazanmasına neden olmuştur (Erdem & Sarsar, 2020). Bu durum öğrenenlere eleştirel düşünme becerisini kazandırmada özellikle dijital temelli öğretim strateji ve yöntemlerinin kullanımının incelenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu bağlamda eğitimde dijital öykü kullanımının, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimi için sunacağı olası katkıların sorgulanması ve değerlendirilmesi de önemli görülmektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Yukarıdaki açıklamalar ışığında bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'de ve dünyada yapılmış çalışma bulgularından hareketle, eğitimde dijital öykü kullanımının eleştirel düşünme becerisinin gelişimine etkisini kapsam belirleme yoluyla incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Eğitim alanında dijital öykü kullanımının eleştirel düşünme becerisinin gelişimine etkisini inceleyen çalışmaların farklı değişkenlere göre dağılımı nasıldır?

2. Çalışmalardaki dijital öykü temelli eğitimlerin özellikleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışma, eğitimde dijital öykü kullanımının eleştirel düşünme becerisi üzerindeki etkisi ile ilgili alan yazın bulgularının derlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, sistematik incelemenin genel kuralları çerçevesinde ilgili çalışmaların sonuçları bir araya getirilerek sunulmaya çalışılmıştır. Değerlendiriciler arası güvenirlik ve yanlılık riskinin değerlendirmesini içermemesi nedeniyle (Munn vd., 2018),

çalışmanın amacına en uygun desen olarak kapsam belirlemesi görülmüştür. Kapsam belirleme incelemesinin en yaygın kullanım amaçlarından biri mevcut kanıtların belirlenerek özetlenmesi ve yaygınlaştırılmasıdır. Bu çalışmada da, çeşitli araştırma tasarım ve yöntemlerini içeren çalışmalara tanımlayıcı genel bir bakış sunulması amaçlanmıştır (Arskey ve O'Malley, 2005; Pham vd., 2014).Mevcut kapsam belirleme çalışmasına dahil edilecek araştırmaların belirlenmesinde aşağıdaki ölçütler göz önünde bulundurulmuştur:

- Dijital öykülerin, eleştirel düşünmenin gelişimine etkisini incelemek amacıyla bir eğitimin uygulandığı araştırmalar,
- Ulusal veya uluslararası alan yazında hakemli dergilerde yayınlanan araştırma makaleleri veya lisansüstü tez olarak yayımlanan araştırmalar,
- Eğitim öncesi ve /veya sonrasına ilişkin nicel ve / veya nitel veri sunan araştırmalar,
- Türkçe veya İngilizce dilinde yayımlanan araştırmalar.

Yukarıda sıralanan ölçütleri karşılamayan çalışmalar incelemeden çıkarılmıştır. Ulaşılabilen araştırmaların azlığı nedeniyle araştırmaların yayımlanma tarihi bir kriter olarak dikkate alınmamıştır. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi, ProQuest, ERIC, ULAKBIM veri tabanları ve Google Akademik arama motoru kullanılarak yapılan elektronik tarama sonucunda ilgili makale ve tezlere ulaşılmıştır. Tarama yapılırken araştırmalara Türkçe dilinde "dijital öykü", "dijital hikaye", "dijital öyküleme", "dijital hikayeleme", "eleştirel düşünme" ve İngilizce aramada "digital story", "digital storytelling", "critical thinking" anahtar kelimeleri "ve / veya" bağlaçlarının kombinasyonlarıyla aratılarak ulaşılmıştır. 2020 yılı aralık ayında yapılan taramalar sonucunda 2012-2020 yılları arasında konuya ilişkin 9 makale ve 1 yüksek lisans tezi inceleme kapsamına dahil edilmiştir. Çalışmalar; yazar, yayım yılı, yeri, türü, uygulanan desen, örneklem, veri toplama aracı, uygulanan eğitimlerin özellikleri ve araştırma sonucu kategorileri dikkate alınarak betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 1'de incelenen çalışmaların temel özelliklerinin özetine yer verilmektedir. İnceleme kapsamına alınan 9 makale ve 1 yüksek lisans tezinin; 2012-2020 yılları arasında Türkiye, Tayvan, Endonezya, Çin, Mısır ve ABD'de yayınlanan çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Özellikle son yıllarda yapılan araştırma sayılarında bir artış yaşandığı tespit edilmiştir.

Mevcut kapsam belirlemesi; sadece 10 çalışmayı içerdiğinden, incelenen çalışmalarda uygulanan dijital öykü temelli eğitimlerin özellikleri ayrıntılı olarak Tablo 2'de özetlenmiştir. İncelenen çalışmalarda örneklem grubu olarak çoğunlukla öğretmen adayı (%30) ve ilköğretim düzeyi öğrencilerin (%30) tercih edildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte ortaöğretim ve lisans öğrencileriyle de yürütülen çalışmalar da mevcuttur. Çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı incelendiğinde; 4 çalışmada deney ve kontrol grubu bulunurken; 6 çalışmanın tek grup üzerinde gerçekleştirildiği görülmüştür. Ayrıca değerlendirmelerin çoğu 50 kişiden az olan küçük örneklem grupları üzerinde yapılmıştır.

Tablo 1. Kapsam İncelemesinde Yer Alan 10 Çalışmanın Temel Özelliklerinin Özeti

Yazar (tarih)	Ülke	Araştırma Türü	Araştırma Deseni	Örneklem	Veri Toplama Aracı*	Eğitim	Değişkenler ve Sonuç
1. Yang & Wu (2012)	Tayvan	Makale	Deney ve kontrol gruplu ön-son test yarı deneysel	Ortaöğretim n= 54 deney grubu n= 56 kontrol grubu	Eleştirel Düşünme Testi Seviye I (Yeh, 2003)	10. sınıf İngilizce dersi 90dk-22 haftalık deneysel işlem	+ **Eleştirel Düşünme** + Akademik Başarı + Öğrenme Motivasyonu
2. Abdel-Hack & Helwa (2014)	Mısır	Makale	Tek grup ön-son test yarı deneysel	Öğretmen adayı n= 40 deney grubu	Eleştirel Düşünme Ölçeği (araştırmacı)	İngilizce öğretmenliği lisans 3. sınıf 120dk-7 haftalık deneysel işlem	+ **Eleştirel Düşünme** + Metin Yazma
3. Kocakaya, Karakoyun & Kotluk (2016)	Türkiye	Makale	Betimsel	Öğretmen adayı n= 13	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	Fizik öğretmenliği lisans 4. sınıf 6 haftalık uygulama	+ **Eleştirel Düşünme** + BIT becerileri + Kişilerarası beceriler
4. Akyeampong (2018)	ABD	Makale	Bilgi verilmemiş	Lisans n=21	Açık Uçlu Anket	Lisans 1. sınıf dersi	+ **Eleştirel Düşünme** + Teknoloji kullanımı
5. Ünlü (2018)	Türkiye	Yüksek Lisans Tezi	Deney ve kontrol gruplu ön-son test yarı deneysel	İlkokul n= 22 deney grubu n= 20 kontrol grubu	Cornell Eleştirel Düşünme Testi - Form X (Ennis, Millman, 1985)	İlkokul 4. sınıf 6 haftalık uygulama	+ **Eleştirel Düşünme** + Ders Başarısı + Kontrol Odağı
6. Chan (2019)	Çin	Makale	ön-son test Randomize Kontrollü Deneysel	16-24 yaş arası öğrenciler n= 36 deney grubu n= 51 kontrol grubu	Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (Sosu, 2013) Likert Tipi Anket	16-24 yaş arası öğrenciler 4 haftalık çevrimiçi deneysel işlem	+ **Eleştirel Düşünme** + Özsaygı 0 Tamamlanma İhtiyacı - Etnik Kökencilik - Etnik Merkezcilik

7. Dewi, Magfiroh, Nurkhalisa & Dwijayanti (2019)	Endonezya	Makale	Araştırma ve Geliştirme	Ortaokul n= 32	Eleştirel düşünme testi	Ortaokul 7. Sınıf	+ **Eleştirel Düşünme**
8. Chen & Chuang (2020)	Tayvan	Makale	Bilgi verilmemiş	Ortaöğretim n= 46	Eleştirel Düşünme Testi Seviye II (Yeh, 2005) Görüşme formu	Lise vatandaşlık eğitimi dersi 9 haftalık uygulama	+ **Eleştirel Düşünme**
9. Ciğerci (2020)	Türkiye	Makale	Sıralı Açıklayıcı Desen	Öğretmen adayı n= 42	Açık uçlu görüşme formu	3. sınıf Türkçe öğretimi dersi 12 haftalık uygulama	+ **Eleştirel Düşünme** + 21. yy. Becerileri
10. Misrulloh & Dewi (2020)	Endonezya	Makale	Eşit olmayan kontrol gruplu deneysel	Ortaokul n= bilgi verilmemiş	Eleştirel düşünme testi Gözlem formu	Ortaokul 7. sınıf 4 haftalık uygulama	+ **Eleştirel Düşünme** + Öğrenme Motivasyonu

***Sadece eleştirel düşünme becerisine ilişkin veri toplama aracı**

n = Katılımcı sayısı

+ olumlu etki

- olumsuz etki

0 etki yok

Dijital öykülerin eleştirel düşünmeye etkisinin değerlendirilmesinde çeşitli veri toplama araçlarının kullanıldığı görülmektedir. Eleştirel düşünme becerisinin gelişimini nicel bir yöntemle ölçen 5 çalışma; sadece nitel yöntemle belirleyen 3 çalışma ve karma yöntemle belirleyen 2 çalışma bulunmaktadır. Dijital öykü temelli eğitimlerin, en az 4 hafta ve en çok 22 hafta süresince; çoğunlukla yüz yüze eğitim olarak düzenlendiği; sadece bir eğitimin (Chan, 2019) uzaktan çevrimiçi olarak düzenlendiği görülmüştür. Çalışmaların çoğunluğunda (Yang & Wu, 2012; Karakoyun & Kotluk, 2016; Akyeampong, 2019; Chan, 2019; Chen & Chuang, 2020; Ciğerci, 2020) araştırma katılımcılarının kendi dijital öykülerini hazırlaması sağlanırken, geriye kalan 4 çalışmada (Abdel-Hack & Helwa, 2014; Ünlü, 2018; Dewi vd., 2019; Misrulloh & Dewi, 2020) katılımcılara hazır dijital öykülerin sunulduğu öğretim etkinlikleri uygulanmıştır. İncelemeye dahil edilen 10 çalışmanın tümü, öğrenme ve öğretme süreçlerinde dijital öykü kullanımının, öğrencilerin eleştirel düşünme becerisinin gelişiminde olumlu etkileri olduğuna dair sonuçlar sunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Uygulanan Eğitimlerin Özelliklerine İlişkin Bulgular			
Değişken	*f*	**Değişken**	*f*
Uygulama Süresi		**Katılımcılar**	
4 hafta	2	İlköğretim	3
6 hafta	2	Ortaöğretim	2
7 hafta	1	Üniversite	5
9 hafta	1	**Eleştirel Düşünmedeki Gelişimin Belirlenmesi**	
12 hafta	1	Nicel	5
22 hafta	1	Nitel	3
Belirtilmemiş	2	Karma	2
Dijital Öyküleme Süreci		**Örneklem Büyüklüğü**	
Hazır dijital öykülerin kullanılması	4	Küçük (n ≤ 50)	7
Katılımcıların dijital öyküleri oluşturması	6	Orta (51≤n≤100)	1
Uygulanma Şekli		Büyük (n≤100)	1
Yüz yüze sınıf ortamında	9	**Eğitimin Eleştirel Düşünmeye Etkisi**	
Çevrimiçi	1	Olumlu	10

Yukarıdaki bilgilere ek olarak çalışmaların uygulandığı konu alanları açısından Türkçe, İngilizce, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Vatandaşlık Bilgisi ve üniversiteye hazırlık dersinin tercih edildiği belirlenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda dört çalışmanın hangi konu alanında gerçekleştiği belirlenememiştir. Sadece bir çalışmada (Abdel-Hack & Helwa, 2014) uygulanan eğitim öncesinde ihtiyaç analizi yoluyla öğrenci ihtiyaçlarının tespit edildiği belirlenmiştir. Bir çalışmada (Chen & Chuang, 2020) dersi yürütecek eğitmen, dijital öykü hazırlama süreci hakkında bilgilendirilmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Mevcut kapsam belirleme çalışmasında eğitimde dijital öykü kullanımının, eleştirel düşünme becerisi üzerindeki etkisinin alan yazına dayalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. İnceleme dahilinde 8 yıllık bir süreyi kapsayan 9 makale ve 1 yüksek lisans tezi olmak üzere 10 çalışma ortaya çıkarılmıştır. Talan (2019), Akgün ve Akgün (2020) tarafından yapılan araştırmalarda; dijital öyküleme konusunda yapılmış çalışmaların genellikle makale şeklinde olduğu görülmüştür. Ulaşılan araştırmaların 2012 yılı ve sonrasına dayandığı sonucundan yola çıkarak dijital öykülemeye dayalı öğretim etkinliklerinin eleştirel düşünme becerisine etkisini inceleyen çalışmaların güncel bir araştırma konusu olarak sayısının arttırılması gerektiğini söylemek mümkündür.

Mevcut inceleme sonucunda ulaşılan en önemli sonuç; dijital öykülerin öğrenenlerin eleştirel düşünme eğilim ve becerilerini geliştirmek için etkili bir eğitim aracı olarak kullanılabileceğidir. İnceleme sonucuna göre tüm çalışmalar; dijital öykü aracılığında öğretimin eleştirel düşünmenin gelişimine ilişkin olumlu etkilerine dair kanıtlar sunmaktadır. Bu sonuca benzer olarak Talan (2019) tarafından dijital öyküleme yönteminin öğrenenlerin eleştirel düşünme becerisiyle birlikte çeşitli özellikleri üzerinde olumlu etkileri olduğu belirtilmektedir. Behmer (2005) bu sonuçla benzer şekilde dijital öykü anlatımının öğrencilere içinde eleştirel düşündükleri bir öğrenme ortamı sağladığını ifade etmektedir. Yüzer ve Kılınç (2015) dijital öykü tasarlama sürecinin, öyküleri destekleyecek kanıtları arama ve bir araya getirmeyi gerektirdiğinden eleştirel düşünmeyi geliştirdiğini ifade etmektedir.

İnceleme kapsamında Türkçe dilinde iki makale ve bir yüksek lisans tezi; İngilizce dilinde yedi makaleye ulaşılmıştır. Çalışmaların yürütüldüğü ülkeler arasında; Türkiye, Tayvan, Endonezya, Çin, Mısır ve ABD bulunmaktadır. İncelenen çalışmaların yarısının zayıf veya yarı deneysel desenlere başvurduğu; geri kalan çalışmalarda ise betimsel, araştırma-geliştirme, sıralı açıklayıcı desen gibi farklı araştırma desenlerinin kullanıldığı ortaya konmuştur. İncelenen iki çalışmada araştırma desenine ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Wu ve Chen (2020) eğitimde dijital öykülemeye ilişkin derleme çalışmasının sonucunda inceledikleri araştırmaların çoğunda nitel araştırma metodolojisinin tercih edildiğini belirtmiştir. Bu mevcut kapsam belirlemesinde, deneysel desenlerin öne çıkması, çalışmaların seçiminde bir eğitimin uygulanmış olması ölçütünden kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Örneklem grubuna ilişkin bulgular dikkate alındığında; çalışmaların küçük örneklem grupları ve çoğunlukla lisans öğrencileriyle gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye'de yapılan üç çalışmanın ikisi öğretmen adayları; diğeri ise ilkokul öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Lisans öğrencileri ve küçük örneklem gruplarının; ulaşım ve uygulama kolaylığı nedeniyle tercih edildiği söylenebilir. Dijital öykülerin en çok üniversite ve ortaokul düzeyinde kullanıldığını tespit eden çalışmaların (Şimşek vd., 2018; Talan, 2019) varlığının yanı sıra dijital öykü alanındaki çalışmaların en çok ortaokul düzeyinde yürütüldüğünü tespit eden araştırma sonuçları da mevcuttur (Akgün & Akgün, 2020). Mevcut çalışma sonuçlarıyla paralel olarak Wu ve Chen (2020) eğitimde dijital öykülemeye ilişkin ilkokul ve ortaokul düzeyinde daha fazla araştırmanın yapılmasına ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır.

Çalışmalarda özellikle eleştirel düşünme becerisinin gelişimini tespit etmek amacıyla kullanılan veri toplama yaklaşım ve teknikleri de incelenmiştir. Buna göre, dört çalışmada standardize edilmiş eleştirel düşünme testlerinin kullanıldığı; geriye kalan çalışmalarda araştırmacılar tarafından geliştirildiği tahmin edilen testlere ya da likert tipi anketlere başvurulduğu görülmüştür. Nicel veri toplama araçlarının daha çok tercih edilmesinin sebebi ise; incelenen çalışmaların çoğunluğunun deneysel desen türünde çalışmalar olması olarak açıklanabilir. Aynı zamanda bazı çalışmalarda birden fazla veri toplama aracı kullanılarak hem nicel hem nitel veri toplama yöntemleri işe koşulmuştur. Sadece nitel yaklaşımla görüşme veya açık uçlu ankete dayalı verilerin toplandığı üç çalışma bulunmaktadır. Çalışmalarda uygulanan dijital öykülerin eleştirel düşünme becerisine etkisinin çoğunlukla nicel bir yönteme dayalı olarak belirlendiği görülmektedir. Eleştirel düşünme testiyle birlikte gözlem ya da görüşme gibi birden fazla veri kaynağı kullanarak öğrencilerde eleştirel düşünmenin gelişimini değerlendiren çalışmaların azlığı dikkat çekmiştir. Alan yazında öğrencilerin eleştirel düşünme becerisindeki gelişimin standart testlerle birlikte farklı ölçme araçlarının da dahil edilerek değerlendirilmesinin üzerinde önemle durulmaktadır (Doğan, 2015, s.38).

Mevcut inceleme kapsamına alınacak çalışmaların seçiminde dijital öykü temelli bir eğitimin uygulanmış olması ve eleştirel düşünmeye etkisinin değerlendirildiği çalışmalar olmasına dikkat edilmiştir. Bu ölçüt doğrultusunda ulaşılan sınırlı çalışmadaki eğitimlerin özellikleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır. İncelenen

10 çalışmanın 6'sında öğrencilerin kendi dijital öykülerini hazırlamalarına yönelik etkinliklerin uygulandığı; 4 çalışmada önceden hazırlanmış dijital öykülerin öğrencilere sunulduğu görülmektedir. İncelenen tüm çalışmalarda, eleştirel düşünme becerisinin olumlu yönde geliştiğine ilişkin bulguların varlığından yola çıkarak dijital öykülerin öğrenciler tarafından hazırlanması kadar izlenmesinin de eleştirel düşünme becerilerine katkı sağladığı söylenebilir. Uygulama süreleri dikkate alındığında; en kısa eğitim 4 hafta ve en uzun eğitim 22 hafta süresince gerçekleşmiştir. Çalışmalardaki eğitimlerin uygulama sürelerinin 4-6 haftalık süreye yoğunlaştığı belirlenmiştir. Bu bulgu Talan (2019) tarafından yapılan araştırma bulgusuyla örtüşmektedir. Sadece bir çalışmada çevrimiçi öğrenme ortamı tercih edilmesi dışında diğer çalışmalar yüz yüze eğitimler olarak sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir.

Son olarak çalışmaların Türkçe, İngilizce, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Vatandaşlık Bilgisi konu alanları ve üniversite hazırlık dersinde gerçekleştirildiği; sadece birer çalışmada ihtiyaç analizi yürütüldüğü ve uygulama öncesi eğiticinin uygulama hakkında bilgilendirildiği görülmüştür. Yukarıda sunulan sonuçların yorumlanması sonrasında uygulayıcılar ve araştırmacılar için bazı öneriler getirilebilir.

- Ulusal ve uluslararası alan yazında ulaşılan on çalışmanın kapsam belirleme incelemesi sonucuna göre; dijital öykü izleme ya da hazırlama sürecinin eleştirel düşünme becerisini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Buradan hareketle öğrencilere eleştirel düşünme becerisini kazandırmak amacıyla dijital öykülemenin etkili bir öğretim yöntemi olarak kullanılması önerilebilir.
- Dijital öykülemenin öğrenme ve öğretme süreçlerinde olumlu etkilerinin gözlemlenebilmesi için tek seferlik uygulamalar yerine daha geniş bir zamana yayılması eğitimciler tarafından göz önünde bulundurulmalıdır.
- Alan yazın incelendiğinde dijital öykülemenin eleştirel düşünme üzerindeki etkisini inceleyen yeterli sayıda ve seviyede çalışma bulunmadığından dolayı bu konuyu hedef alan daha çok araştırmanın gerçekleştirilmesi önerilebilir.
- Çevrimiçi ortamda gerçekleştirilen sadece bir çalışmanın varlığı ve günümüz salgın koşullarının eğitim üzerindeki etkileri göz önünde bulundurulduğunda dijital öykülemenin eleştirel düşünmeye etkisi, çevrimiçi öğrenme ortamlarında tasarlanan eğitimler aracılığıyla değerlendirilebilir.
- Eleştirel düşünme becerisindeki gelişimin değerlendirilmesi; standardize testlerle birlikte nitel araçlarla çeşitlendirilerek yapılabilir.

KAYNAKÇA

Alexander, B., Ashford-Rowe, K., Barajas-Murphy, N., Dobbin, G., Knott, J., McCormack, M., & Weber, N. (2019). Educause Horizon Report: 2019 Higher Education Edition. Educause.

Akgün, M., & Akgün, İ. H. (2020). The effect of digital stories on academic achievement: A Meta-Analysis. *Journal of Education and Learning, 9*(6): 71-83.

Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International journal of social research methodology, 8*(1): 19-32. https://doi.org/10.1080/1364557032000119616

Behmer, S. (2005). Digital storytelling: Examining the process with middle school students. http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.452.6410&rep=rep1&type=pdf

Büyükcengiz, M. (2017). Dijital Öyküleme Metodunun Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Akademik Başarı, Bilimsel Süreç Becerileri ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Cevizci, A. (2010). Eğitim Felsefesi. Ankara: Say Yayınları.

Chung, S. K. (2007). Art education technology: Digital Storytelling. *Art Education, 60*(2): 17-22. https://doi.org/10.1080/00043125.2007.11651632

Doğan, N. (2013). Eleştirel düşünmenin ölçülmesi. *Cito Eğitim: Kuram ve Uygulaması, 22*: 29-42.

Ekici, G., Abide, Ö. F., Canbolat, Y. & Öztürk, A. (2017). 21.yüzyıl becerilerine ait veri kaynaklarının analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 6:* 124-134.

Karakoyun, F. (2014). Çevrimiçi Ortamda Oluşturulan Dijital Öyküleme Etkinliklerine İlişkin Öğretmen Adayları ve İlköğretim Öğrencilerinin Görüşlerinin İncelenmesi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Karademir, E. (2020). 21. Yüzyıl Becerilerinin Geliştirilmesinde Dijital Öyküleme Uygulamaları: Özel Yetenekli İlkokul Öğrencileri Örnekleminde Öğrenme ve Yenilenme Becerileri. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Karataş, B. (2019). Dijital öykü kullanımının sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına etkisi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Korkmaz, Ö. (2009). Öğretmenlerin eleştirel düşünme eğilim ve düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 10* (1): 1-18.

Mangal, K. (2020). İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Dersinde Dijital Öyküleme Etkinliklerinin Öğrencilerin Girişimcilik Becerilerine ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Munn, Z., Peters, M. D., Stern, C., Tufanaru, C., McArthur, A., & Aromataris, E. (2018). Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach. *BMC medical research methodology, 18*(1), 1-7. https://doi.org/10.1186/s12874-018-0611-

Norris, S. P. (1985). Synthesis of research on critical thinking. *Educational Leadership*. *42*(8): 40-45.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). 2023 eğitim vizyonu. MEB.

Pham, M. T., Rajić, A., Greig, J. D., Sargeant, J. M., Papadopoulos, A., & McEwen, S. A. (2014). A scoping review of scoping reviews: advancing the approach and enhancing the consistency. *Research synthesis methods, 5*(4): 371-385. https://doi.org/10.1002/jrsm.1123

Prensky, M. (2001). Digital Natives, "Digital Immigrants, Part II: Do They Really Think Differently?" *On the Horizon, 9*(6): 1-6.

Şeker Sezginsoy, B. (2016). An evaluation of digital stories created for social studies teaching. *Journal of Education and Practice, 7*(29): 18-29.

Şimşek, B., Usluel, Y. K., Sarıca, H. Ç., & Tekeli, P. (2018). Türkiye'de eğitsel bağlamda dijital hikaye anlatımı konusuna eleştirel bir yaklaşım. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 8*(1): 158−186. https://doi.org/10.17943/etku.332485

Torun, B. (2016). Ortaokul 6. Sınıf Hücre Konusunda Dijital Öykü Kullanımının Öğrenci Başarısı, Tutumu ve Bilimsel Süreç Becerileri Üzerine Etkisi. Kastamonu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Talan, T. (2019, 30 Ekim – 1 Kasım). *Dijital öyküleme yöntemi ile ilgili yapılan çalışmalara sistematik bir bakış*. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Konferansı (ss. 692-709).

Türk Eğitim Derneği Düşünce Kuruluşu (2019). TALIS 2018 sonuçları ve Türkiye üzerine değerlendirmeler (TEDMEM Analiz Dizisi 6). TED Yayınları.

Ünlü, B. (2018). Dijital Öykülerle Desteklenmiş Sosyal Bilgiler Dersinin Öğrencilerin Başarısı, Kontrol Odağı ve Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerindeki Etkisi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Wang, S. & Zhan, H. (2010). Enhancing Teaching and learning with digital storytelling. *International Journal Of Information And Communication Technology Education, 6*(2): 76-87.

Wu, J., & Chen, D. T. V. (2020). A systematic review of educational digital storytelling. *Computers & Education, 147*: 2-16.

Yüzer, V. & Kılınç, H. (2015). Açık Öğrenme Sistemlerinde Dijital Öykülemeden Faydalanmak. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 4*(1): 243-250.

Yang, Y. T. C., & Wu, W. C. I. (2012). Digital storytelling for enhancing student academic achievement, critical thinking, and learning motivation: A year-long experimental study. *Computers & Education, 59*(2): 339-352.

GÜVEN PLUS GRUP A.Ş. ORP GPGD

KATILIM BELGESİ

CERTIFICATE OF ATTENDANCE

9.ULUSLARARASI SOSYAL BEŞERİ VE EĞİTİM BİLİMLERİ KONGRESİ

9th INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES - HUMANITIES AND EDUCATION

22-23 ŞUBAT 2021– 22-23 FEBRUARY 2021

İPEK ÖNAL, YAVUZ ERİŞEN

DİJİTAL ÖYKÜLEME YÖNTEMİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİSİNE ETKİSİ: BİR KAPSAM BELİRLEME ÇALIŞMASI

Yukarıda bilgileri bulunan kişi(ler) SÖZEL sunum yaparak kongremize katılım sağlamıştır. Kendilerine katılımlarından dolayı teşekkür eder; gelecek bilimsel hayatlarında başarılarının devamını dileriz.

The person (s) with the above information made a VERBAL presentation to our congress and participated in our congress. Thank them for their participation; we wish them continued success in their future scientific lives.

Doç. Dr. Ali Serdar YÜCEL	Prof. Dr. Asuman Seda SARAÇOĞLU	Prof. Dr. Ayhan AYTAÇ	Prof. Dr. Çetin YAMAN	Prof. Dr. Mustafa TALAS	Prof. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ	Prof. Dr. Ümran SEVİL
Düzenleme Kurulu Üyesi	Düzenleme Kurulu Üyesi	Düzenleme Kurulu Üyesi	Düzenleme Kurulu Üyesi	Düzenleme Kurulu Üyesi	Düzenleme Kurulu Üyesi	Düzenleme Kurulu Başkanı